

ПІДОЗРІВАЮТЬ САБОТАЖ НА БОЙОВИМ КОРАБЛІ

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — На тяжкій американській бойовій кораблі „Арізона” щось сталося. Але власті не хочуть виразно сказати, що саме. Підозрюють, що хтось поповнив саботаж і ушкодив машинерію та збірники, а навіть покалічив людей. Туди вийшов голова федеральних агентів, Едгар Гувер, щоб особисто керувати слідством. На запити журналістів Гувер відповів, що ніяк у тій справі не може дати ближчих пояснень.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ ХОЧЕ ПОКИЩО ПОСЕРЕДНИЧИТИ.

ВАШИНГТОН. — Запросини нацистичного режиму, звернені на адресу Рузвельта, щоб він посередничив між воюючими сторонами в цілі осягнення миру в Європі, впали на мертвий ґрунт. Президент цілком не відповів на це, а коли журналісти допитувалися, чому президент мовчить, його секретар відповів, що хай собі ту мовчанку вони пояснюють як самі хочуть.

Назавгал є таке переконання, що президент радо взяв би на себе роль миротворця, якби мав яку таку надію на успіх. Та покищо тої надії нема. Кажуть, що найбільшою перешкодою для президента є це, що нацистичний уряд як основу до переговорів приймає рішення, що доля Польщі вже запечатана.

ПЕРЕДБАЧАЮТЬ ПЕРЕМОГУ ДЛЯ ПРОТИВНИКІВ ЕМБАРГА.

ВАШИНГТОН. — У сенатських колах є таке переконання, що вже в скорому часі проект зміни нейтралістського закону буде проведений під головування сенату, і за обчисленням більше число сенаторів є за зміну, ніж проти зміни.

КВИЛ НЕ ХОЧЕ НАТАВРЮВАТИ КОМУНІСТІВ.

НЮ ЙОРК. — Майкел Квил, якому ньюйорська Партія Праці пропонувала до підпису свою ухвалену недавно резолюцію, що таврує комуністів „зрадниками робітничого руху”, відмовився ту резолюцію підписати, хоч згадана партія грозила йому, що не поставити його більше на листу своїх кандидатів на радних міста Нью Йорку. Квил назвав цю резолюцію „воюною гістерією” і хоч вона була ухвалена більшістю голосів на спеціальних зборах згаданої партії, проте він назвав її „недемократичною”.

„ІРОКВОЙ” УЖЕ МАЄ МІЛІТАРНУ ОХОРОНУ.

ВАШИНГТОН. — Корабель „Іроквой”, якому за інформаціями німецького адмірала грозила небезпека затоплення, хоч не подає через радіо свого положення, то знаходиться в безпечній стані. Морські власті подали до відома, що його зустрів уже американський військовий корабель і під його охороною „Іроквой” пливе спокійно додому.

ЗНОВ ЧУЖА СУБМАРИНА НА АМЕРИКАНСЬКИХ ВОДАХ.

ГАЙД ПАРК. — Президент Рузвельт авторизував новинку, що власті заарештували знов чужу субмарину, що плаває по американських водах, недалеко Флориди. Субмарини не можна було ідентифікувати. Однак стверджено, що вона знаходилась 15 миль від міста Маямі.

„НОРМАНДІ” ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ДОВГОГО СПОЧИНКУ.

НЮ ЙОРК. — Величний (другий щодо величчя на світі), французький корабель „Норманді” приготується в нейтральній ньюйорській порт до довгого спочинку. Всі м'які крісла і софи, матраци, дивани й інші речі, що їх могли би поїсти моли, спаквані разом і грубо обсіпані нафталіном. Всі срібні речі, як теж образи, дзеркала і т. п. позношені до одних кімнат. Судячи по тих усіх приготуваннях, догадується, що „Норманді” готується до 2—3-літнього спочинку, а значить і французькі власті сподіваються, що війна щонайменше так довго потягне.

ВЛОМ ДО ДОКУМЕНТІВ КОМІТЕТУ ДАЕСА.

ВАШИНГТОН. — До офісів комітету Даеса крізь вікно вдерлись вночі якісь невідомі справники і бушували по документах та зінаннях, одержаних недавно в Шікаго. Правдоподібно, що деякі документи, що мали компрометувати певні високопоставлені особи комуністичними зв'язками, вкрадено.

ПОЛЬСЬКІ АПЕТИТИ НЕ МАЛЮТЬ.

ОТАВА. — Польський консул у Канаді, Подоський, сказав, що по закінченні війни повстане ще більша Польща, ніж була перед війною. А повстане вона в той спосіб, що буде революція в Німеччині і Советах. Українські елементи, між іншим, будуть тим чинником, що прискіпати кінець Советам і Польща скористав з тої нагоди так, що ще більше розростеться, говорив консул.

СУМНІВУЮТЬСЯ В ПОМІЧ СОВЕТІВ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ.

ВАШИНГТОН. — Департамент торгівлі обчислює, що Совети не будуть у силі дати Німеччині такої підмоги в сировинах, якої німці потребують. Бо джерела советських сировин, а також комунікація, є дуже незрозумілі. Передісміє стоїть справа з газоліном, якої Німеччина найбільше потребує. Внаслідок певного машинного розвинення советської армії Совети тої газоліни, яку видобувають, самі потребують.

„МЕТРОПОЛИТАЛЬНА ОКРУГА”

Уряд порту Нью Йорку обчислює, що кожного дня зостануться в Нью Джерзі приїжджає на роботу до Нью Йорку 328,000 осіб, а по роботі вертаються назад додому. Коло 130,000 з цих „комутерів” уживають до переїзду залізницею.

ВІРНОРЯДНО З ТАКИМИ ЛЮДЬМИ, ШО ЖИВУТЬ У НЬО ДЖЕРЗІ

Вірнорядно з такими людьми, що живуть у Нью Джерзі й працюють у Нью Йорку, є сотки тисяч осіб, що живуть у Нью Йорку, а кожного дня їздять на роботу до Нью Джерзі, ба навіть до Пенсильнії.

ВИРОБЛЯЮТЬ ЗБРОЮ ДЛЯ АЛІАНТІВ.

Хоч на продаж зброї й змуніти воюючим країнам належить заборону, то проте американські фабрики літаків і летунських моторів напружено працюють, виробляючи ці продукти для Англії і Франції. Обчислюють, що в теперішній часі вони виконують замовлення на 80 мільйонів доларів. Вироблені продукти покищо не експортують, а складають у портах. Вони надіються, що ембарго буде так знесене, а тоді вони зможуть випродувати речі вислати до місця їх призначення.

ЩЕ НЕДОСТАЧА ФАХОВИХ РОБІТНИКІВ.

Не зважаючи на те, що в Америці є мільйони безробітних, федеральний уряд не може знайти робітників для різних фахових робіт при будові військових кораблів. Роботи платяться по 6 до 9 доларів денно.

ОСТАЛОСЯ В ПОЛЬЩІ КОЛО 6,000 АМЕРИКАНСЬКИХ ГРОМАДЯН

БУКАРЕШТ. — Американський заступник консула, що прибув сюди з Києва, каже, що в Польщі є ще коло 6,000 осіб, що є американцями з титулу громадянства, але походять з тих земель, що давніше були під Польщею.

РАДІТЬ НЕ ВІДКИДАТИ ПРОПОЗИЦІЇ ГІТЛЕРА

ЛОНДОН. — Велика Британія не може дозволити собі на те, щоб не розглянути мирного пропозиції Німеччини і спричинити ще війну з Советами. Так каже Ллойд Джордж і підкреслює, що війна ще не зачалася і це можна світ замирити. Тільки не треба братися за те, щоб відбудувати Польщу в її давніх границях.

СОВЕТІ І НІМЕЧЧИНА

МОСКВА. — Советський урядовий комунікат заповідає, що вже є повна співпраця на економічній полі між Советами і Німеччиною. До СССР прибули 14 німецьких знавців Совети вже достарчують Німеччині потрібні продукти. Такі новини вважають радше советською агітацією в користь мирової пропозиції Гітлера. Хочуть такими новинами заставити Англію і Францію не відкидати цієї пропозиції.

СОВЕТІ В ОБОРОНІ ЦАРИЦІ

СТОКГОЛЬМ. — Советська посолка Олександра Колонтай запротестувала перед шведським міністром закордонних справ з приводу того, що один шведський часопис навів слова великого французького письменника Вольтера, писані до цариці Катерини II, а які звучать: „Чи зачали ви, як і інші злодії, ділитися зарплатою добрих?”

ХОЧУТЬ ЗІБРАТИ В НІМЕЧЧИНІ ВСІХ НІМЦІВ

БЕРЛІН. — Гітлер заявив, що національні меншини є великою перешкодою в замиренні Європи. Ось тому він рішив постягати до Німеччини всіх німців, що живуть в інших європейських краях. Значав це робити в Тиролі, що є тепер під Італією. Вже зачав переговори з Латвією, щоб звідтам забрати німців. І те саме готов зробити з іншими країнами. Між іншим на Волині є до 120,000 німців і коло 800,000 на інших землях України та над Волгою.

ВІДІБРАВ КАЙЗЕРОВІ ПЕНСІЮ

БЕРЛІН. — Гітлер чогось роззлюстився на бывшего німецького кайзера Вільгельма, що живе в Голландії на вигнанні. Заказав йому вислати пенсію, яку досі виплачувало йому правильно кожного місяця.

ЕПІСКОП ІВАН БУЧКО В БРАЗИЛІ

Апостольський візитатор на Південну Америку, преосв. Іван Бучко, приїхав до Прудентополіс дня 21-го липня та обіждає тепер церкви в Прудентопільщині.

МИТРОПОЛИТ ШЕПТИЦЬКИЙ СПАРАЛІЖОВАНИЙ

ВАТИКАН МІСТО. — Нема ще потвердження вістки, що Совети зарядили вивезення митрополита А. Шептицького в глибоку Москву, як це сталося за царату в 1914 році. Зате вважають певним, що митрополит дістав перед самою советською окупацією удар апоплексії, при чому йому цілковито спараліжовано обидві ноги.

ЗАЧИНАЮТЬ ПЕРЕВОДИТИ „ПЛЕБІСЦИТ”.

МОСКВА. — Совети зачали надавати окупації Білорусі характер „добровільного” прилучення. Совет міста Білостоку, як доносить московська преса, вівзав населення голосувати за прилучення Білорусі до СССР, удержавлення будинків і промислу та вивласнення тих, яким сеяни забрали землю.

ХТО РЯДИТЬ ЗАХІДНЮЮ УКРАЇНОЮ?

МОСКВА. — Совети встановили на західноукраїнських і білоруських землях дві окремі тимчасові влади. Кожна з них складається з команданта червоної армії, що заняла край, а далі з представника комуністичної партії й двох краєвих представників.

НОВІ АРЕШТИ І СУДИ.

МОСКВА. — По більших містах, як от у Москві, Ленінграді чи Одесі покарано тюремю багато осіб за те, що в часі советської мобілізації перед заняттям Західної України і Білорусі накупили середників живності, таких як мука, мило, мануфактура. Подібні процеси будуть вестися в багатьох інших містах. Обвинувачених називають „кулаками”.

ПОЛЯГЛИ ПІД ЛЬВОВОМ.

ПАРИЖ. — Подають, що в боротьбі під Львовом згинув два польські генерали: Скотинський і Монд. Той останній був жидом.

РОЗСТРІЛ ПОЛЬСЬКОГО ОФІЦІРА.

МОСКВА. — Советська преса подає, що перед полемим судом станув польський офіцер, якого обвинувачено про намагання потруїти советських офіцерів. При обвинуваченні знайшли більшу скількість отруї. Його засуджено на смерть і розстріляно.

ЛИТВА ПІД „ПРОТЕКТОРАТОМ” СОВЕТІВ.

МОСКВА. — Совети натискають на Литву, щоб віддала під советську контролю залізничний шлях, що йде з Лівані, латвійської пристані, через Литву до Румнів в Україні. А далі хочуть мати право перевозити рікою Німань дерево до балтійських пристаней. За те готові Совети згодитись на плебісцит у виленьській окрузі, що її передіш забрала Польща. Але й тут застерігають собі, що Вильню не відійде до Литви, бо „робітництво” міста вже ніби заявилося за те, щоб бути з Советами. Нові советські пропозиції являються „протекторатом” Советів над Литвою.

Те останнє особливо виразно пізнати по тому, що Совети хочуть зробити Литву своєю морською і летунською базою.

МУСОЛІНІ ЗА ЕТНОГРАФІЧНУ ПОЛЬШУ.

РИМ. — Мусоліні далі попирає незалежну Польщу, але тільки таку, що була б на своїх землях, себто на тих, де поляки становлять правдиву більшість.

ЧЕЙМБЕРЛІН ВІДНОВИСТЬ У СЕРЕДУ.

ЛОНДОН. — Бритійський прем'єр Чеймберлін відповів на мирове пропозицію канцлера Гітлера в парламенті в найближчу середу. Та вже тепер можна передбачити, що він скаже. Преса підкреслює, що німецьке пропозиція закрити хмарами. А урядові кола вимагають, що Англія не піде до таких переговорів, де вже перед нарадами буде визнана німецька окупація Польщі. Англія і Франція будуть домагатись незалежності для Польщі й Чехословаччини, як і того, щоб Німеччина визнала тимчасовий польський уряд та допустила делегата того уряду до мирових переговорів.

НАЙБЛИЖЧА ВІЙНА: НА БАЛКАНІ.

ПАРИЖ. — Ось так думають у Франції. Совети йдуть тепер цілою парою на Балкани. Югославія так тим налякала, що вже зліквідувала царського посла, якого держала в себе до останніх часів, не визнаючи Советів. Але на Балкани глядять також і Італія як на своє поле впливів. А Гітлер хоче мати там першенство до сировини. Ось тому лучаться тепер Румунія, Угорщина і Югославія, щоб себе спільно рятувати. Бракує тільки Болгарії, бо та же на конфлікт, щоб забрати назад від Румунії Добруджу. З тих причин думають, що на Балкани спокою не буде. Але головний двобій за впливи на Балкани розіграється між Советами і Німеччиною.

ГІТЛЕР У ВАРШАВІ.
Гітлер робить триумфальний перегляд німецького війська у Варшаві по здачі польських оборонців. Радіова світлина, переслана радюм з Берліну до Нью Йорку.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1919.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. "Свобода": BErgen 4-0237 — Тел. У. Н. Союз: BErgen 4-1016.
4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

"САМОСТІЙНИКИ"

Переглядаючи більшовицьку, советофільську, карпаторуську, москвофільську чи московську пресу, зауважимо, що всюди, з дуже малими винятками, є далі одна спільна їм ненависть до українства. Деякі з них, одні католики, а другі православні, хоч вважають себе дуже „побожними“, то навіть і та їхня побожність не є для них перешкодою, коли приходиться їм видавати осуд про те, що сталося з західно-українськими землями. І для них безбожник Сталін зробив велике діло, бо прилучив „Червону Русь“ (іще є й інші назви!) до — Москви. Дев'яно при тому пробує, як от советофільський „Лемко“, бомбкнути ще й про Київ і про український нарід, але це виходить більш на гумористику. Особливо, коли „Лемко“ звертається до „лемків“ чи „карпаторосів“, щоб вони рішали, куди хочуть належати, та якою мовою мають учинити в їхніх школах, визначаючи тим іще далі ось ту глупоту, що вважає лемка чимсь іншим від бойка, подольця чи волинця.

Та особливо цікаве є тепер те, що багато з давніх москвофілів уже подарували нам з ласки Сталіна навіть те, що ми називаємо себе українцями. „Лемко“ навіть легко підпускає, що властиво назви „Україна“ і „український“ то є чисто народні назви, такби сказати, хлопські, й тому ніби нема чого тому так дуже противитись. Ось така заява „Лемка“ уже пахне трохи пропагандою, відповідно до „робітничо-селянської“ влади, що ніби вже є на наших землях. Та українці Бог зна від коли про це писали! Ще требаб тепер „Лемкові“ піти трохи далі й написати виразно, що назва „Русь“ це більш книжна, панська назва, а вже булоб усе в порядку, щоб вияснити, звідки взялася „Вікраїна“ й „вікраїнці“. Навіть булоб це й історично правдиве. Та як на початок, то вже й без того аж забагато правди сказано.

Та важніше й цікавіше є те, що навіть там, де москвофільська преса піддається щодо української назви, то ніяк не може вона знести „українських самостійників“. Усе нам уже подарували, так ніби виглядає, колиб ми тільки не доряджували нашому народові відірватися від Москви, бо ніби без Москви — пропадемо.

Та саме те, що Москва так спараліжувала мозки наших русофілів, що вони не можуть навіть припустити, що український нарід може бути цілком самостійним, так як наприклад народи шведський, норвезький, бельгійський, голландський, данський, що величиною і багатствами краю і чисельністю населення навіть не дорівнюють Україні й українському народові, вказує, який поганій вплив мала на наш нарід московська нагайка. Тільки раб може так думати і відчувати і не бажати бути вільним. Бож з Москвою ми завжди пропадали, як і пропадаємо тепер. Але так, як пропало, бо й мусіло пропасти польське ярмо, так мусить пропасти і ярмо московське. Український нарід хоче слухати Києва, а не Москви. Це не означає, що ми хочемо з Москвою ворогувати. Ми тільки не хочемо бути в неї на службі. Хочемо бути на своїй землі повними господарями, а не наймитами. Хочемо жити як браття, кожний на своїм господарстві, з тим, щоб собі спільно помагати і спільно себе оборонювати, бо доперва тоді, коли так буде, то буде добре. Ось це є те, до чого змагаємо, ми — українські самостійники.

Польща на передодні розвалу

1. Чому Польщу постигла катастрофа?

Від визначного українського політичного діяча, що з хвилюючою ясністю описує в своїх книжках, а також в своїх статтях, один з сучасних держав, дістані ми характерну політичну картину, яку можна назвати катастрофою, але вона сповнилася місією величавої ваги на сході Європи, бо вона виступила як „оборонець свободи, європейської цивілізації і християнства“ проти варварства гітлеризму і більшовизму. І хоча Польща упала, то свою відвічну „місію оборонця християнства і свободи“ для добра західної Європи вона знов сповнила.

Падеревський особа добре знана у цілому світі зокрема в Америці, а його слова, що перебігли значну частину світової преси, готові знову викликати у світі фальшиве переконання про „свободу та християнську“ культуру недавньої Польщі. В значній частині завдяки фальшивим інформаціям та впливам Падеревського повстала поперська Польща в таких границях, в яких вона дожила до останніх тижнів, стаючи правдивою торкмою польських народів. Від 15 літ Падеревський жне за кордоном, стоячи в опозиції до правлячого табору пісудчиків, однак він, а не хто інший найкраще репрезентує духовість провідної верстви польського народу.

Вона виявляється у меґаломанії і переконанні про месіянство і толеранцію польського народу при рівночасній безграничній облуді, нетолеранції і заскоружності, питомій Польщі XVII і XVIII ст. На устах пересічного поляка фрази про свободу і оборону християнства на сході Європи, при рівночасній ґнобленні всіх польських народів усіми нехристиянськими середниками, запозиченими від пруської гакати з її колонізаційними комісіями і від російської охрани, званої з перфідії і провокації. Додаючи до того старошляхотську самоволлю польського полі-

цей, старшини пограничної сторожі, наставленого війта чи пересічного таки урядовця, самоволою, яка не знала ніякого права, коли йшло про не польського громадянина Польщі, дістанемо реальний образ польської духовності, серед якої пліло життя польських народів Польщі в останніх місяцях її існування.

Для неполяка в Польщі не було ніякого права. Текст польської конституції про рівність усіх громадян перед правом був такою пустою фразою, що, як оповідала шкільна дівчина, при її читанні в школі українська молодь вибухала сміхом. В Польщі на українських землях був один тільки правodawець і виконавець свого права: ним був „пшововник поліції“ (командант поліційної станції). Його рішення, його опінія були безапеляційні; мало що помагали відклики до вищої інстанції, бо опінія команданта поліції у відношенні до неполяка, а зокрема до українця, була міродайною і для Варшави.

Самоволя поліція, члена „Штешельца“, півмілітарної організації, зложеної з сільського шумовиння, все ухилила безкарно, а судово дохождення свого „права“ проти самовільника могло нерідко закінчитись засудженням покривдженого українця за обчарнення „владзі і вроге наставлене до паньшовосці польської“.

Розумний чоловік не міг прямо зійти з дива, як провідні кола Польщі могли довести свою дорогою боротьбу цілих поколінь добути батьківщину, до такої анархії, що вона мало чим ріжнилася від Польщі другої половини XVIII ст. „Переконання“, що „Польська нежондем стої“ було таке саме загальне у сучасних поляків як і у їх предків з часів розборів Польщі.

Це друга хвороба точила організм польської держави — це якесь безглуздя переконання, що Польща є „паньством народом“, себто зложеним майже з самих поляків. Ту безмисльну фразу про 35 мільонів поляків, отже по тугу — „моцарство“, як говорилося все в Польщі — потрапила урядова пропаганда впоїти пресі Англії та Франції, на велике і німі розчарування тих союзних держав. Але те саме впоювала польська преса проти всякої логіки, теж у голови всіх поляків.

Вже по грубо фальшованій

польській статистиці, яка приміром у східній Галичині налічувала пів мільона поляків греко-католиків, в Польщі було тільки 69 на сто поляків, а 31 неполяків; на ділі поляків не було більше як 60 на сто, а проте теревені про „паньство народове“ були політичним „вірую“ подавляючої більшості поляків і зо свічкою треба було в Польщі шукати людей, що розуміли би безглуздість такого переконання.

Та на тім не кінець, бо, беручи своє хоробиве бажання за дієвість, ціле державне життя достроювало до тої омани і начинано проти нуртувального життя непольських народів, плывучи очевидно бистрим ходом до нинішньої трагедії і для поляків, але теж і для українців та білорусів.

В адміністрації, в суді, у війську, в школі — в останній часті навіть у сільській т. зв. самоуправі (бо в Польщі від 1932 р. на ділі ніякої самоуправи на непольських землях не було) введено польську мову, урядовців, учителів із заходу, що ні слова не вміли по українському. Життя з тим абсурдом сварилося, виникали ріжні непорозуміння, недорочності, конфлікти з декуди високо свідомим українським елементом, але не переконувало людей, що думали категоріями шляхтича XVII ст., ясно виложеними в повістях Сенкевича, приятеля Падеревського, що став правдивим виховником польської інтелігенції на нещастя їх власної батьківщини.

Наслідок того був тільки один — кожний поляк сказав собі: „не є Польща паньством народом, то ним мусить бути“ і звідси безгранична ненависть і погорда пересічного поляка — від аристократа до робітника — до всього, що непольське, а зокрема українське. Звідси теж плала на чальна напрямна польської державної політики: усіми середниками, без огляду на право і мораль треба винародити неполяків, передовсім українців. Треба всіми державними засобами скріплити Польщу на східні, зокрема українських землях, щоб тут добути чисельну і культурну перевагу польщині!

Ініціями словами, за цілю державної політики прийнято засаду знищити непольські народи всіми середниками. Податок прим. українця йшов на його такі нищення. Ця — не скажемо безглузда, але щось гірше, бо безглузда кермування цих чинників у Польщі викликало зовсім природно пряме протилежні наслідки. Насилля викликавало сильну реакцію; воно ставало наймогутнішим середником їх нації.

Ініціями словами, за цілю державної політики прийнято засаду знищити непольські народи всіми середниками. Податок прим. українця йшов на його такі нищення. Ця — не скажемо безглузда, але щось гірше, бо безглузда кермування цих чинників у Польщі викликало зовсім природно пряме протилежні наслідки. Насилля викликавало сильну реакцію; воно ставало наймогутнішим середником їх нації.

Польський статистичний, яка приміром у східній Галичині налічувала пів мільона поляків греко-католиків, в Польщі було тільки 69 на сто поляків, а 31 неполяків; на ділі поляків не було більше як 60 на сто, а проте теревені про „паньство народове“ були політичним „вірую“ подавляючої більшості поляків і зо свічкою треба було в Польщі шукати людей, що розуміли би безглуздість такого переконання.

Та на тім не кінець, бо, беручи своє хоробиве бажання за дієвість, ціле державне життя достроювало до тої омани і начинано проти нуртувального життя непольських народів, плывучи очевидно бистрим ходом до нинішньої трагедії і для поляків, але теж і для українців та білорусів.

В адміністрації, в суді, у війську, в школі — в останній часті навіть у сільській т. зв. самоуправі (бо в Польщі від 1932 р. на ділі ніякої самоуправи на непольських землях не було) введено польську мову, урядовців, учителів із заходу, що ні слова не вміли по українському. Життя з тим абсурдом сварилося, виникали ріжні непорозуміння, недорочності, конфлікти з декуди високо свідомим українським елементом, але не переконувало людей, що думали категоріями шляхтича XVII ст., ясно виложеними в повістях Сенкевича, приятеля Падеревського, що став правдивим виховником польської інтелігенції на нещастя їх власної батьківщини.

Наслідок того був тільки один — кожний поляк сказав собі: „не є Польща паньством народом, то ним мусить бути“ і звідси безгранична ненависть і погорда пересічного поляка — від аристократа до робітника — до всього, що непольське, а зокрема українське. Звідси теж плала на чальна напрямна польської державної політики: усіми середниками, без огляду на право і мораль треба винародити неполяків, передовсім українців. Треба всіми державними засобами скріплити Польщу на східні, зокрема українських землях, щоб тут добути чисельну і культурну перевагу польщині!

Ініціями словами, за цілю державної політики прийнято засаду знищити непольські народи всіми середниками. Податок прим. українця йшов на його такі нищення. Ця — не скажемо безглузда, але щось гірше, бо безглузда кермування цих чинників у Польщі викликало зовсім природно пряме протилежні наслідки. Насилля викликавало сильну реакцію; воно ставало наймогутнішим середником їх нації.

Ініціями словами, за цілю державної політики прийнято засаду знищити непольські народи всіми середниками. Податок прим. українця йшов на його такі нищення. Ця — не скажемо безглузда, але щось гірше, бо безглузда кермування цих чинників у Польщі викликало зовсім природно пряме протилежні наслідки. Насилля викликавало сильну реакцію; воно ставало наймогутнішим середником їх нації.

Ініціями словами, за цілю державної політики прийнято засаду знищити непольські народи всіми середниками. Податок прим. українця йшов на його такі нищення. Ця — не скажемо безглузда, але щось гірше, бо безглузда кермування цих чинників у Польщі викликало зовсім природно пряме протилежні наслідки. Насилля викликавало сильну реакцію; воно ставало наймогутнішим середником їх нації.

Польський статистичний, яка приміром у східній Галичині налічувала пів мільона поляків греко-католиків, в Польщі було тільки 69 на сто поляків, а 31 неполяків; на ділі поляків не було більше як 60 на сто, а проте теревені про „паньство народове“ були політичним „вірую“ подавляючої більшості поляків і зо свічкою треба було в Польщі шукати людей, що розуміли би безглуздість такого переконання.

Та на тім не кінець, бо, беручи своє хоробиве бажання за дієвість, ціле державне життя достроювало до тої омани і начинано проти нуртувального життя непольських народів, плывучи очевидно бистрим ходом до нинішньої трагедії і для поляків, але теж і для українців та білорусів.

В адміністрації, в суді, у війську, в школі — в останній часті навіть у сільській т. зв. самоуправі (бо в Польщі від 1932 р. на ділі ніякої самоуправи на непольських землях не було) введено польську мову, урядовців, учителів із заходу, що ні слова не вміли по українському. Життя з тим абсурдом сварилося, виникали ріжні непорозуміння, недорочності, конфлікти з декуди високо свідомим українським елементом, але не переконувало людей, що думали категоріями шляхтича XVII ст., ясно виложеними в повістях Сенкевича, приятеля Падеревського, що став правдивим виховником польської інтелігенції на нещастя їх власної батьківщини.

Наслідок того був тільки один — кожний поляк сказав собі: „не є Польща паньством народом, то ним мусить бути“ і звідси безгранична ненависть і погорда пересічного поляка — від аристократа до робітника — до всього, що непольське, а зокрема українське. Звідси теж плала на чальна напрямна польської державної політики: усіми середниками, без огляду на право і мораль треба винародити неполяків, передовсім українців. Треба всіми державними засобами скріплити Польщу на східні, зокрема українських землях, щоб тут добути чисельну і культурну перевагу польщині!

Ініціями словами, за цілю державної політики прийнято засаду знищити непольські народи всіми середниками. Податок прим. українця йшов на його такі нищення. Ця — не скажемо безглузда, але щось гірше, бо безглузда кермування цих чинників у Польщі викликало зовсім природно пряме протилежні наслідки. Насилля викликавало сильну реакцію; воно ставало наймогутнішим середником їх нації.

Ініціями словами, за цілю державної політики прийнято засаду знищити непольські народи всіми середниками. Податок прим. українця йшов на його такі нищення. Ця — не скажемо безглузда, але щось гірше, бо безглузда кермування цих чинників у Польщі викликало зовсім природно пряме протилежні наслідки. Насилля викликавало сильну реакцію; воно ставало наймогутнішим середником їх нації.

Ініціями словами, за цілю державної політики прийнято засаду знищити непольські народи всіми середниками. Податок прим. українця йшов на його такі нищення. Ця — не скажемо безглузда, але щось гірше, бо безглузда кермування цих чинників у Польщі викликало зовсім природно пряме протилежні наслідки. Насилля викликавало сильну реакцію; воно ставало наймогутнішим середником їх нації.

Ініціями словами, за цілю державної політики прийнято засаду знищити непольські народи всіми середниками. Податок прим. українця йшов на його такі нищення. Ця — не скажемо безглузда, але щось гірше, бо безглузда кермування цих чинників у Польщі викликало зовсім природно пряме протилежні наслідки. Насилля викликавало сильну реакцію; воно ставало наймогутнішим середником їх нації.

Ініціями словами, за цілю державної політики прийнято засаду знищити непольські народи всіми середниками. Податок прим. українця йшов на його такі нищення. Ця — не скажемо безглузда, але щось гірше, бо безглузда кермування цих чинників у Польщі викликало зовсім природно пряме протилежні наслідки. Насилля викликавало сильну реакцію; воно ставало наймогутнішим середником їх нації.

Ініціями словами, за цілю державної політики прийнято засаду знищити непольські народи всіми середниками. Податок прим. українця йшов на його такі нищення. Ця — не скажемо безглузда, але щось гірше, бо безглузда кермування цих чинників у Польщі викликало зовсім природно пряме протилежні наслідки. Насилля викликавало сильну реакцію; воно ставало наймогутнішим середником їх нації.

Ініціями словами, за цілю державної політики прийнято засаду знищити непольські народи всіми середниками. Податок прим. українця йшов на його такі нищення. Ця — не скажемо безглузда, але щось гірше, бо безглузда кермування цих чинників у Польщі викликало зовсім природно пряме протилежні наслідки. Насилля викликавало сильну реакцію; воно ставало наймогутнішим середником їх нації.

Ініціями словами, за цілю державної політики прийнято засаду знищити непольські народи всіми середниками. Податок прим. українця йшов на його такі нищення. Ця — не скажемо безглузда, але щось гірше, бо безглузда кермування цих чинників у Польщі викликало зовсім природно пряме протилежні наслідки. Насилля викликавало сильну реакцію; воно ставало наймогутнішим середником їх нації.

Ініціями словами, за цілю державної політики прийнято засаду знищити непольські народи всіми середниками. Податок прим. українця йшов на його такі нищення. Ця — не скажемо безглузда, але щось гірше, бо безглузда кермування цих чинників у Польщі викликало зовсім природно пряме протилежні наслідки. Насилля викликавало сильну реакцію; воно ставало наймогутнішим середником їх нації.

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ТРЕТЯ.

38)

Зізнає Юлія Варавина, сусідка Гордубалів. А вжеж, бачила Гордубала, ходив як тіло без душі. Поляна йому не давала їсти, коли вигнав Степана, але наймитові дала курчата й просіяти. Ходила що дня спати з Манею, Бог їй прости, відплывається сусідка, але коли вернувся Гордубал, то сходилася із наймитом того знаде; до стайні вже ані ногою. Останніми часами Гордубал і вночі обходив обійстя й світи, начеб сторожик.

А послухайте, свідко, ви бачили, як Гордубал кинув Степана через пліт. Чи мав тоді Степан на собі піджак? Не мав, був лиш у штанях та сорочці. І відійшов без піджака? А вжеж, прошу красно. Отже той піджак, що має тепер на собі, мусів тоді залишитись із його речами в Гордубала? Степане Мане, коли ви вернулися по цей піджак до Кривоного?

Степан встає й непевно моргає.

Ви його віднесли тої ночі, коли був забитий Юрай Гордубал. Можете сісти. І прокуратор переможно-щось записує.

Відведіть обох обвинувачених, кажіть голову суду. За свідку викликають Гафію. Гордубалівну.

Приводять синьооку, гарну дівчинку; панує глибока тиша. Не бійся, мала, та піді сюди, мовить по батьківськи предсідник суду. Коли не хочеш, то не мусиш свідчити. Так що, хочеш зізнатися?

Дівча запитує, злякано дивиться на великомужних панів у таліях. Так що, хочеш зізнатися?

Гафія слухняно киває. Так. Чи ходила твоя мати до стайні, коли там був Степан? А вжеж, що ночі. Ти їх бачила, колинебудь укупі? Бачила.

Вуйко Степан одного разу її обняв і повалив на солому. А що газда, що татусь, бував коли з мамою? Ні, татусь ні, тільки вуйко Степан. А коли газда вернувся з Америки, була й тоді мамою з вуйком? Гафіяка крутить головою. А звідки це знаєш? Бо газда був вуйко Степан казав, що тут не буде, що тепер усе стало інакше...

Був газда добрий? Гафіяка невимовно знижує плечима. А Степан? О, Степан був добрий. Була мамою добра до газди? Ні. А до тебе? Любила тебе? Любила тільки вуйка Степана. Варила йому добре? Варила, але він мені з того давав. А кого ти найбільше любила? Дівча засоромлено шепче: Вуйка Стефу.

А як це було, Гафіяко, тої останньої ночі, коли помер татко. Де ти спала? З мамою в коморі. Не збудило тебе щось? Збудило. Хотів стукати у вікно, а мама сиділа на ліжку. А далі? Далі нічого, мама казала, що мушу спати, а то битиме. Й ти спала? Атож спала. Й нічого більше не чула? Нічого. Тільки хтось ішов

по подвір'ю, а мама пішла геть. А хто це йшов — не знаєш? Дівча здивовано розкриває уста: Но, Степан. Із ким іншим ішлаб мама з хати?

Панує страшна тиша, аж дихати тяжко: Півгодини перерви, каже швидко предсідник і сам виводить Гафіяку за рудця. Ти слухна дівчинка, бурчить, слухна й розумна; але будь рада, що не знаєш, у чім річ. Присяжні шукають у кишнях, щоб його Гафіяці дати; товчуться довкола, щоб хоч по голівці її погладити.

А де Степан? — питає Гафіяка срібним голосочком. А ось тут товстий Гайдар, сопє й протовкується до Гафіяки: Ходи, мала, ходи, відведи тебе додому. Але на схолах повно людей, подають Гафіяці то яблуко, то крашанку, то шматок паланиці, сякаються зворушено в хустини, жінки цілують і різно плачуть; Гафіяка цупко тримається за грубий палець Гайдара й сама найдрішче плакала; та Гайдар каже: не плач, куплю тобі цукорки, й дівча радісно підскакує.

Розправа сунється далі, часи звязується немов вузол, кілька рук мусять його роз-

плітати. Зізнають Хлобуняк, по вуйконому Гусар, Олександр Горобець та його жінка Ганна, потім сусідка Явдоха Герлакова, складають свідчення про отсю жінку тут, про Поляну Гордубалову. Боже мій, скільки того люди знають про людей, аж соромно! Бог уже й судити не потребує, судять люди. Тут за свідка зголошується якийсь пастух Яким. Приступіть, свідку, не мусите присягати.

Що? Присягати не треба. Скільки вам літ?

Що? Скільки вам літ, Якиме? А, не знаю. Навіщо? Во ім'я Отця й Сина й Святого Духа. Переказує вам Юрай Гордубал, що його жінка була добра й вірна.

Стівірайте, Якиме, як то перекладе? Коли він вам це сказав?

Що? Коли він вам це сказав? А, коли? Ну, не знаю. Доцього йшов. Казав мені, перекажи їм це ти, Якиме, тобто повірять.

Бог з вами, діду, з цим ви прийшли аж із Кривоного? Що?

Можете йти, Якиме, вже вас не потребуємо.

А, дякую красно. Слава Ісусу-Христу.

Зізнає скляр Фаркаш. Той склярський діамант купив у мене Степан Маня. А чи ви його знаєте? Як не знаєте, Оце тут, цей жовтий. Встаньте, Мане: признається, що купили оцей діамант у скляра Фаркаша? Не признаюсь. Можете сісти, Мане, але так собі не поможете.

Зізнають жінки Івана Барана, Федора Гречки, жінка Андрія Дашлюка. Ах, Поляно, яка таньба: пальцями на тебе вказують, осуджують твій гріх, жінки любляють камінням чулоложити. Ніхто вже не бачить Степана Маню, марно прикриваєш схрещеними руками вагітний живіт, не закреш свого гріха; Степан убив, щоб ти грішила. Дивіться на безсоромницю, ані голови не похилить, не заплаче, не бється чолом об землю, поглядає, немовби хотіла сказати: говоріть собі, говоріть, що мені до того?

Обвинувачена, маєте що додати до зізнання Марти Баранової?

Що? (Далі буде).

Тільки Англія й Франція ще не означили свого становища відносно нової більшовицької політики. Правда, речники обох урядів скритикували гостро наїзд Москви на Польщу, проте можна заважити певну офіційну здержаність, коли йде про уряди Франції й Англії, як такі.

Одним словом, союз Німеччини з Москвою значно поміг цій останній закріпити свої позиції. Тільки питання, на як довго ці позиції поможуть Москві вдержатися там, де вона нині є.

НА ПРОЮ!

Повість з української старини. Написав Роман Леонтович. З перекладом Л. Нигрицького. Видавництво „Українська бібліотека“. Видавець Іван Тиктор. Львів. Ст. 128. З портретом автора.

В цій книжці оповідається про ріжні пригоди київського купця Зоряна Тимирча, які він мав враз з собою послугою в Галичині, в теперішнім повіті Рава Руска.

Ціна 50 центів. Замовляйте в книгарні „Свобода“ P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

З ДНЯ

ЗАГРОЖЕНІ АМЕРИКАНСЬКІ СВОБОДИ.

Професор Гері Вудберн Чейз виголосив з нагоди розпочаття навчального року до студентів Нью-Йоркського університету промову, в якій нагадував їм, щоб вони добре берегли американських громадянських свобод, щоб їх хтось часом не „скалічив, і то в ім'я самої демократії“.

Пересторога дуже на часі. Бо саме тепер появилось всюди чимало гончих псів, які ніби в ім'я „демократії“ не дозволяють іншим сказати, чи написати хочби слова критики на адресу демократії. Хто вискаже найменшу ваввагу на адресу демократичного устрою, зараз його таврують як „не-демократа“, а навіть „фашиста“, чи „нациста“.

ДЕМОКРАТІЯ ПОТРЕБУЄ КРИТИКИ.

Тимчасом сама демократія, коли вона справді має бути „найкращим суспільним устроєм“, потребує критики, потребує когось, що видивлявся б на верх її помилки та в той спосіб помагав їй улішувати себе. Без цієї критики демократія стане якимсь недоторканим божеством, фетишем, довкруги якого фанатики готові запровадити найжорстокішу диктатуру.

Нью-Йоркський прокуратор Дюї під закінчення процесу проти політичного проступку Гайнса, сказав, що в демократії також діються погані речі. Але як довго демократична система здібна ці погані речі з себе викинути, так довго вона здорова й має забезпечення існування.

Чи можливо ці погані речі з пупра демократичної системи викидати, коли ми здавимо всяку критику тої системи? Здавши критику на адресу демократії, ми тимсамим убиваємо саму демократію.

ГОНЧІ СОБАКИ.

А до цього, видно, прямують усі гончі собаки, які винишпорюють по різних газетах такі уступи, що критикують демократію, й тим уступами стараються довести, що дана газета, чи ціла організація, не є „демократична“, а навіть вороже відноситься до демократії. Трапляється не раз, що ті гончі собаки виривають одно місце навіть в такій статті, якої цілком одобрює й обороняє демократичну систему. Переложивши лиш поодинокі критичні місця англійською мовою й деколи надрукувавши їх, дають тим перед американськими чинниками „докази“ на обвинувачення, мовляв, хтось є „недемократом“.

АМЕРИКАНЦІ КРИТИКУЮТЬ ДЕМОКРАТІЮ.

Розумні й чесні американці поступали б інакше. Вони відважно дивляться на все довкруги і коли бачать у демократії щось лихе, то відразу це таврують. Нераз ми наводили голоси тих американців. До них у першу чергу належить генерал Гю Джансон, який нещадно, критикує зло, де воно не знаходилось. До них належить також Барнес, Флін, Пеглер, Клепер і багато інших передових американських журналістів, які мають настільки цивільної відваги, що не заслонюють зла, навіть коли воно являється в демократичній системі.

ГОЛОС СЕНАТОРА БОРИ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКІ ДЕМОКРАТІЇ.

А тепер зареєструємо слова сенатора Бора, виголосінені в федеральній сенаті на вступі дебати про знесення ембарга. Бора дослівно сказав: „Я з свого боку, й тільки

з свого, дивлюсь на теперішню війну в Європі як на ніщо інше, а на один уступ у кривавім томі європейської політики сили — рівноваги сили, яку Джан Брайт, великий чоловік з простодушдя Англії, раз назвав прокляттям, що висить над всяким можливим європейським миром. Так, це політика сили! Це старе питання рівноваги сили.“

„Хіба було воно що інше, коли європейські демократії в „благословенній згоді“ стояли над розчленованим тілом Чехо-Словаччини, одиною справжньою республікою в тій частині світу? Хіба воно було що інше, ніж політика сили, рівноваги сили, коли прем'єр Великої Британії, держачи високо підписану угоду між прем'єром Великої Британії і прем'єром Німеччини, казав людям Великої Британії і цілому світові, що маємо мир, мир з честю, що панові Німеччині можна вірити?“

ЯКА РІЖНИЦЯ ТОДІ І ТЕПЕР?

А далі сенатор Бора говорив: „Хіба жорстока, брутальна, обридлива наука націзму була інакша в Мінхені, ніж у Варшаві? Хіба цивілізація демократії була менше загрожена, коли Чехо-Словаччина випала з рук убивників, ніж тоді, коли Польщі те саме грозило? Коли мужі в Мінхені довершили своє страшне діло, хіба вони тим не віддали на ласку і неласку тисяч тої раси, котрої сама вже присутність навіває смертельний гнів і бажання пістми чоловіка, якому їх віддано під цілковиту контролю? Чи це була гуманність? Чи це була демократія? Чи може це був звичайний поділ сили, розділ території?“

СЛОВА ЧЕЙМБЕРЛИНА.

„Хіба гідкі доктрини панівної сили в Німеччині“, говорив Бора, „були відмінні в часі всіх тих років, коли те демократії, чи лиш деякі з них, планували й одобрювали розбудову морської і сухопутної мілітарної сили, що належить до авторів цих доктрин? Якби не були осоружні для нас ті ідеології в поодиноких частях Європи, я заявляю словами прем'єра Великої Британії й читаю: „Я не сумніваюся ні на одну хвилину, що ідеологічні мотиви не існують. Вони лишаються незмінними. Але я заявляю, що якби вони не були, ті ідеологічні ріжниця, вони не входять у рахунок в питаннях цього роду. Таке є питання конфлікту з Німеччиною“ — закінчив сенатор Бора.

І МИ ПРО ЦЕ ПИСАЛИ.

Про лицемірство європейських країв, включаючи демократії, ми також не раз писали. Кілька тижнів тому ми навіть наводили точнісінько ті самі слова Чеймберліна, що й їх сенатор Бора наводить, як доказ цього європейського лицемірства.

Та всякі того роду критичні вавваги на адресу демократії дехто бере за „докази“ ворожості до демократії.

ПОКАРАЛИ ЯК СТРАХОПУДА.

Микола Манчов у Торонті пішов на місяць до в'язниці за волокитство, бо, як посвідчили поліцей, він страшив людей своїм виглядом. В найбільшу спеку Манчов ходив у тяжкому, подертому й брудному зимовому плащі, під ним мав два убрания і „віндрейкер“, а ще під тим кілька сорочок і дві пари тяжких вовняних комплів спідного шмаття. Він не пам'ятає, коли купався або мився. Суддя Кіт вирішив, що у в'язниці йому стільки убрания не буде потрібно та може віддаться привернути його давній образ людини. Микола по народності москаль з корінної Московщини.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОИТ, МІШ.

45-літній ювілей У. Н. Союзу.

Ювілей У. Н. Союзу в Діт-роїті відбувся дуже успішно 1. жовтня.

Концертну частину виводив Кругок Мандолінової Оркестри при відділі 94 У. Н. С., під управою проф. Курилова, і хор ім. Котляревського з Гемтремку. Композиції, відіграні оркестром, припали всім до вподоби та захоплювали нашу молодь. Всі попитували, чия то оркестра. Бо був це їх перший публічний виступ.

Диригент, п. Надхвостач, вивів хорів точки дуже задовільно, за що публіка нагородила його гучними оплесками.

З місцевих бесідників говорили про Союзний ювілей о. С. Побуцький, д-р Яців, адв. п. Чарновський і радний У. Н. С., п. В. Дідик. Від жіноцтва говорила пані Юлія Шустакевич, а від американців говорив п. Джефрис, правний дорадник великої заповомогової організації Мексик. Всі вони підносили вагу заповомогових організацій та складали гратуляції й щирі побажання щодо дальшого розвитку У. Н. Союзу.

Головну бесіду виголосив гол. рек. секретар У. Н. С., п. Галич. Він дуже вміло перетворив історію У. Н. С. та її збудування, які Союз придбав на народній полі й заповомогом. Вказав також дальший напрям у праці.

Відчит п. Галичина присутні вислухали з великою ува-

гою, а потім, при відході, ще дискутували.

Програму ювілейну переводив гол. контр. У. Н. Союзу, д-р Кібзей. Він дуже вміло уложив передмову, а також представляв вступним словом виконавців програми в такій спосіб, що ціла академія була звязана в одну цілість.

Організаційні збори.

Треба ще згадати, що відбулись організаційні збори у Віндзорі, Гемтремку і Діт-роїті.

На всіх зборах було багато членів та гостей. Гол. секр. Галич реферував справу дуже цікаво. Слухачі висловили багато корисних відомостей. І будуть певно й моральні користі для справи У. Н. С., і то як з ювілейної академії так і з організаційних зборів.

Союзовець.

ПРОДАВ МЕТЕОР.

Д-р Лука Смит з Четем, Онт., продав свій метеор у великій оригінальній спосіб. Він саме поділив 88-фунтовий „небесний камінь“ на вісім рівних частин і їх відпродав канадським і американським університетам та науковим інститутам. Але те ще ніщо! Кожний кусень метеору він з одного боку вишлюфував і вирізбив своє ім'я на ньому, а в іншому місці він подав імена двох осіб, які цей метеор ушкодили молотом, відлучуючи собі кусинки на пам'ятку після того, як метеор злетів на ферму мури-на. Тим він ліпшився на них за знівечення оригінального вигляду метеора. Як було подано давніше, д-р Смит заплатив муринові за метеор 4 долари, а сам заробив на ньому парусот разів більше.

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

КУПІТЬ ІМ ПОТРІБНІ КНИЖКИ!

Не досить післати дитину до школи. Треба їй ще дати книжки, без котрих вона не може навчитися читати, а потім книжки, щоб заохотили її читати.

Ось Вам вибір таких книжок для дітей:

ДРУГА КНИЖЕЧКА (читанки для 2. класу) М. Матвійчука 50 ц.

ТРЕТЯ КНИЖЕЧКА (читанка для 3. класу) М. Матвійчука 60 ц.

ЧЕТВЕРТА КНИЖЕЧКА (читанка для 4. класу) М. Матвійчука 75 ц.

ШКІЛЬНИЙ СПІВАНІК у двох частих. Зладив Ф. Колеса 75 ц.

СПІВАМО, збірничок пісень на два голоси для шкільної молоді. На весняне свято пісні. Зладив Ф. Колеса 20 ц.

ЗБІРНИК НАРОДНИХ ПІСЕНЬ. В укладі на три голоси для ужитку шкільних хорів. Зладив Ф. Колеса 60 ц.

СПІВАНІК для дітей дошкільного та шкільного віку. Зладив Михайло Гайворонський 30 ц.

МАЛИЙ БАНДУРИСТ, збірка пісень для дітей. Підбрав і впорядкував Михайло Таранько 20 ц.

ЛІТЯЧІ ЗАБАВИ, збірка і впорядкував Михайло Таранько. Містить гарні забави і пісні для дітей з музикою до пісень 35 ц.

СЕРДЕЧНИЙ ВІНОЧОК, звязанка святочних бажань для українських дітей. Зміст: Бажання на іменини або уродини, на Новий Рік, на Великдень, на Різдво, на Свято Матері. Також деклямації на Свято Матері. 30 ц.

ПРИГОДИ РОМКА БОМКА. Я. Вільшенка. Веселі вірші з малюнками для добрих дітей. 30 ц.

МАЛА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, І. Крип'якевича 15 ц.

МАЛИЙ КАТЕХИЗМ християнсько-католицької релігії. Уложив о. Іван Рудович 35 ц.

БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ. Перші початки науки релігії. о. С. Біленький. Люстровані 35 ц.

ХРИСТІАНСЬКО-КАТОЛИЦЬКА НАУКА ВІРИ в біблійних оповіданнях для дітей. о. С. Біленький 50 ц.

ДЛЯ УЧИТЕЛІВ:

МЕТОДИКА правописних і словесних вправ з додатками: диктати, зразки говірок і спис висловів. Практичний підручник для вчителів і кандидатів учительського знання. Зладив д-р Кость Кисілевський 65 ц.

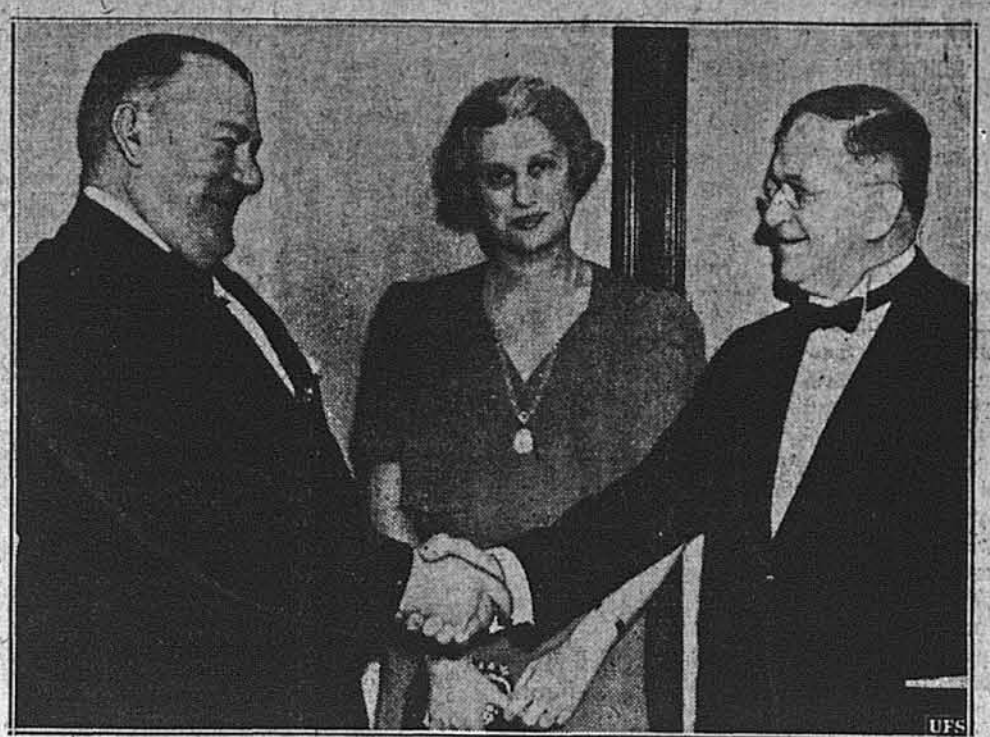
МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК до навчання перших початків українського письма. Зладив М. Матвійчук 75 ц.

Замовлення слати:

„SVOBODA“

P. O. Box 346

Jersey City, N. J.

ПРОТИВНИКИ, АЛЕ НЕ ВОРОГИ.

Генерал Гю Джансон (наліво) і секретар внутрішніх справ Гаролд Ікес стрінулися оноді на радіовій дебати за заграничну політику Америки. Хоч один говорив проти одного, вони видно не чули один до одного ворожнечі. Між ними пані Лімен, жінка стейтвого губернатора, що проводила дебатою.

„МАРСЕЛЕЗА“ — ГИМН ПЕРЕМОГИ І СВОБОДИ

Французький національний гімн, „Марселеза“, якого слова тепер на устах кожного француза, бере свій початок у Французькій Революції. Автором його є революційний поет Руژه де-ль-Ісль, який за один свій вірш перейшов в історію.

Це було третього року Революції, в 1792. р. Надренська армія готувалася до бою проти німців. Місто Страсбург, де знаходилася головна військова квартира, киїло життям і напругою. Що дня формувалися нові частини добровольців, які зараз же відходили на фронт. До війська голосилися всі, хто лише міг носити зброю в руках. Народна хвиля гніву й ненависті проти ворога сколихнула всіми серцями. Сколихнула вона й серцем молодого поета, Руژه де-ль-Ісль, до якого промовили заклик страсбурзьких афіш:

„До зброї, громадяни! Військовий прапор хай має над нашими головами! Сурма вже кличе до бою! Тому, до зброї йі у бій! Девіза одна: Перемога, або смерть! Ходім усі і докажимо, що ми вміємо остатися свободними аж до останнього нашого віддиху — для добра й слави нашої Батьківщини й для щастя цілого людства!“

Ніч з 25. на 26. квітня. Прошальна вечере в міра, якого син командує курієм добровольців „Дітей Батьківщини“. Старшинський гумор, шампан і промови. До Руژه де-ль-Ісль, уже в старшинському однострої сотника саперів, звертаються, щоб він зложив воєнну пісню для надренської армії. Він годиться й до ранку складає „Марселезу“, в яку вкладає всю душу й динамізм свободолюбного народу.

Надренська армія відперла ворога! Руژه де-ль-Ісль, що правда, не згинув у першому бою, не згинув і в боях наступних — його доля судила йому міняти пізніше часто своїми поглядами й принципами, від революційних до бонапартистських, від бонапартистських до монархістичних, але його заслуга перед своїм поколінням величезна: дрібний поет мало-вартісної еротики й любовних віршів „Есеї в поезії й прозі“, він лишився для наступних поколінь безсмертним автором „Марселези“, поетом, який у найбільшому народному зриві й підйомі вміє знайти й підібрати слова, гідні того величнього зриву й тих людей, які тоді кров'ю валили історію Франції.

„З цієї пісню ми перейдемо Рен!“ — сказав Наполеон, коли пораз перший почув „Марселезу“. З нею Наполеон не тільки перейшов Рен — до своїх ніг він положив цілу Європу! З цієї пісню на устах ішли мільйони до бою, з цієї пісню гинули й перемали.

Заборонена на короткі роки під час пізньої монархії, вона здобула наново всі права у війні проти німців 1870-1871 років. Виборовши другу французьку республіку, вона виборює й Третю Республіку й стає її офіційним гімном, з яким ідуть у бій, як передіє мільйони воїнів, в обороні своєї землі й батьківщини.

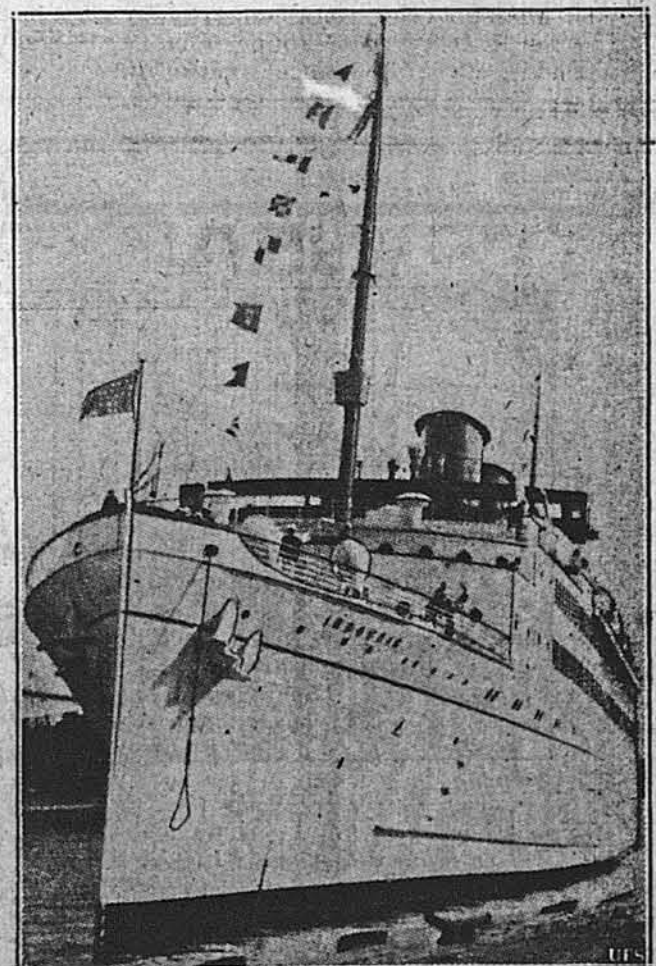
ЯК ДАЛЕКО ДО ЗВІЗД?

Джан Шилт, начальник астрономічної обсерваторії при Колумбійським університеті, піддав строгій критиці дотеперішні обчислення віддалі ріжних небесних тіл від землі. Передовсім виказує він, що 5,000 звід, найближчих до землі, знаходяться багато ближче до нашої землі, як досі приймалося. Шилт обчислює, що справжня віддаль вносить лиш одну третину або одну половину віддалі, досі прийнятої астрономами.

Шилт виказує, як сталася така груба помилка; приписує він її заломанню світла небесних тіл.

ПІДВЕЗЛИСЬ, АЛЕ КЕПСЬКО

Два молоді хлопці, що втекли з дому в Апер Дербі, Пенсильвенія, впростилися в Ковтевилу, Па., до авта проїжджачого автомобіліста. Попали на поліцію, а цей відвіз їх до їх домів, звідки вони втекли.

„ПРИЗНАЧЕНИЙ НА ЗАТОПЛЕННЯ“.

Американський корабель „Іроквой“, про котрого сказав німецький адмірал Редер, що він має бути затоплений ворогами Німеччини.

ЯК ТЕРОРИЗУЄ МАРИНА
ВЧИТЕЛЮК У КАРПАТ-
СЬКІЙ УКРАЇНІ

Марина — фігура відома, це креатура продажної бродяччини. Його батько змаринований русин, що був учителем у Рахівщині. Його син, тепершній „м. кор. советник“, так і виховався в мадярсько-мусульманському дусі, але що йому, як гре-кат, священикові, було незручно відкрито признаватися мадяром, то він і зробився на волю „русиним“, будучи в серці запеклим мадяром. Марина була ставом курчаківщини, і тепер, після окупування Карпатської України, його назначили „советником“ і доручили йому ведення (ліпше сказати: зручності) українського шкільництва в Карпатській Україні.

Та ось він і руйнує. Найпершим його „подвигом“ було те, що забрав усі українські книги із шкільних бібліотек, а також і від шкільної дівчини і вчителі чотири місяці приневолени були „вчити“ із знитків. Як та наука в дійсності виглядала, можете собі уявити? Навчали дітей мадярський гимн і мову і з тих „навчан“ діти, плачучи, приходили додому, або взагалі не хотіли йти на ту „науку“.

А тепер Марина взявся внищити і самих учителів. Українців, дав у найдавший глухі закутини, навіть учителів з кваліфікаціями на горожанську школу, інспекторів та інших. Жінку-вчительку від чоловіка-вчителя відлучив, перевівши їх у протилежні місцевості. Його улюбленим конником було запропонувати жінкам-вчителькам тих, що емігрували, щоб вони подали прохання про розвід, інакше будуть викинені із служби...

Тепер Марина, цей садист, ще й інакше тероризує цих нещасних жінок. Просто в ультимативний спосіб повідомив деяких жінок-вчительок, що не тільки що не дістануть назад свою посаду, але... коли до того й до того часу її чоловік не вернеться додому, то викинуть її за ним... — (КУПІС).

СПРАВА МИКОЛИ КОПЕР-
НИКА.

У Видгощі (Бромберг) сконфіскували свого часу цілий наклад виданих Товариством „Дойче Ферайнігунг“ переписних карток з подобою Коперника, під якою був напис: „Микола Коперник, великий учений астроном, серед німецької національної меншини у Польщі“. Гордовий суд конфіскації затвердив. Проти цього провідники німецької організації внесли відклик до окружного суду та хотять доказувати німецьке походження Миколи Коперника.

УКРАЇНСЬКІ СТИНКИ
КАЛЕНДАРІ

1940

у гарних кольорах
Календаріом друковане українським мовою.
Свята означені чинним церковним друків.

25 центів один 25

5 за \$1.00

Гуртові ціни подаємо на більш замовлення.

Належитість треба посилати разом із замовленням.

На С. О. Д. не висилається.

- 1. Свята Тереза
- 1. Христос прощається з матір'ю
- 1. Різдво з ангелами
- 1. Пресв. Серце Преч. Диви Марії
- 1. Пресв. Серце Христове
- 1. Христос на Оливній горі
- 1. Преч. Дива Марія з малим Ісусом
- 1. Ангел Хоронитель
- 1. Св. Йосиф і малий Ісус
- 1. Свята Родина
- 1. Ісус добрий Пастир
- 1. Св. воїнишніх Богу
- 1. ЗА УКРАЇНУ
- 1. ЛИСТОПАДОВІ ДНІ
- 1. КИЇВ НАШ
- 1. ДІВЧИНА З УКРАЇНСЬКИМ ПРАПОРОМ
- 1. ГЕТЬМАН МАЗЕПА
- 1. СИНІ МОЇ ГАЙДАМАКИ
- 1. ЗАПОРОЖЦІ
- 1. ХЛОПЦІ І ДІВЧИНА ПРИ КРИНИЦІ
- 1. ГУЗУЛ НА ПОЛОНИНІ
- 1. МОЛОДА УКРАЇНКА
- 1. НАТАЛКА ПОЛТАВКА
- 1. ЛІТО НА ФАРМІ
- 1. ІВАН ФРАНКО
- 1. ХАТА Й ГОРОД
- 1. ЖИВІ
- 1. ДУХ СВОБОДИ АМЕРИКИ

Замовлення слати на адресу:

SVOBODA

81-83 Grand Street,
Jersey City, N. J.

ХАБАРНИКИ

„Комуніст“ з 29. серпня ц. р. пише:

„Цими днями київський обласний суд під головуванням тов. Туманова закінчив розгляд справи колишніх працівників Київської обласної Держторгінспекції і групи торгових працівників 2-го Київського харчоторгу. Шість днів судового слідства остаточно викрили хабарників, які користуючись своїм службовим станом, приховували злочинні дії ряду торгових працівників, одержуючи за це гроші. Суд встановив, що М. М. Ярошевський, будучи головним держторгінспектором по Київській області, впродовж довгого часу займався хабарництвом, приховуючи злочини, що де-неде „окопалися“ за прилавками магазинів. Він залучив до своєї вичинної діяльності сусіда по квартирі, пройшовця Селіського, якому видав мандат громадянського торгінспектора.

„Присудом, суду М. М. Ярошевського засуджено до позбавлення волі на 6 років, з відбуттям кари в далеких місцевостях Союзу, з обмеженням в правах на 3 роки і конфіскацією належного йому майна. Б. Л. Селіського позбавлення волі на 3 роки, з відбуттям кари в далеких місцевостях Союзу й обмеженням в правах на 2 роки. Колишніх завідувачів магазинів і продавців І. Мухіна, І. Лібермана, Д. Привороцького, Е. Вепринського, С. Меня, Г. Бланка, М. Межеричького, І. Бетеньського — до позбавлення волі на 2 роки кожного в загальних місцях ув'язнення, з заборороною працювати в торгових організаціях впродовж 3 років після відбуття кари.

„В процесі розгляду справи виявилось неприпустиме становище з добром кадрів у Київській держторгінспекції. Так звані громадські інспектори це в ряді випадків люди, не зв'язані з громадськими організаціями, яких ніхто не обирає, не затверджує. Частина з них, як от засуджений Селіський, виявляються звичайними пройдовцями“.

СМЕРТЬ ОТОКАРА МАЖАКА.

2. червня ц. р. помер у Празі, в санаторії, оперовий і концертний співак світової слави, Отокара Мажак, у віці 67 літ. Виступав низку літ в операх у Відні, Берліні, Гамбургу, Парижі, Лондоні і в Шикаго. Був пропагатором чеських опер і музики Сметани, Двожака, Фібиха і Ферстера. Його прекрасний тенор звеличував опери Моцарта, Верді, Бетовена і Вагнера. Виступав у „Народнім Діалекті“ у Празі. Помер у нужді.

„ПЕРШИЙ ДЕЗЕРТИР“.

Гровер Клівленд Бергдол, що втік був підчас світової війни з Америки, щоб не служити в американській армії, вернувся недавно до Америки й станув перед військовий суд. Дістав три роки в'язниці.

БІДНІ ЖИВІ В МАНТОБІ

У Манітобі врожай цього року не дописав: деякі округи видають тільки коло 10 бушлів пшениці з акра. По дві п'ять до тридцять бушлів будуть мати фермери тільки в кількох громадах. Найкращий урожай у Манітобі є: здовж ріки Ред до американського кордону й у північній смузі: Ніпава, Мінедоса, Дофін, Свен Ривер і в околиці Буассен і Дельорен. Дуже слабо зародило в полуднево-східній Манітобі близько американського кордону, що на захід від Морден і близько саскачеванського кордону, навколо Рестон, Вірден, Мініота й Сен Лазар.

Крім того цьогорічний урожай буде слабший якістю з причини спеки в липні й недавніх дощів. По інших однак провінціях Канади врожай цього року добрий; добрий і в Онтеріо.

ПОМАРАНЧІ БАГАТІ НА
ЦУКОР.

Помаранчі дуже багаті на цукор. Доспіла помаранча має звичайно вісім частин цукрової патоки й одну частину цитринових кислот. Тому помаранчі додають до дієти і силі і вітамінів. Помаранчі помічні нервовим людям.

ЯК ЗГІНУВ О. КУПАР

Десь у середині червня проїхала побіля дрогоного плота табору інтернованих у Варі-улапші молада пані в зелених шатах, в натряпій канцелярії... Ми саме проходилися. Так, це молада вчителька, дружина священика, мати — здається — троїчко маленьких діточок... Це пані Купарова, в зеленому одязі, безпечно може одягати і чорний... жалібно.

Шукає свого чоловіка. Шукала по тюрмах... була у „славній“ Кривій і прибула також і до табору інтернованих... З двора я хотів на неї гукнути, але мене воля відігнала... В канцелярії табору могли їй сказати тільки те, що й правда, що в таборі інтернованих її чоловіка не було; він згинув ще раніше.

В тьнявській тюрмі сидів з нами один його приятель (імені не подаємо з відомих причин), що оповідав, що О. Купара в одну неділю на очах вірників вивели мадярські воляки і терористи (на чолі з одним підпоручиком) в церкву, здерли з нього ризи, зв'язали руки і разом з небогою на тягаровому арті кудись відвезли... Від того часу він пропав.

Зараз після того в Требушанах знайшли вісім розстріляних трупів, але ще перед розстрілом вони були у страшний спосіб збиті, потовчені, аж до непізнання. Трупі були змасакровані настільки, що ані приблизно не можна було їх розпізнати.

Рівночасно з тим, мадярські бандити розстрілювали в Солотвині на березі Тиси і трупів або закопували на полі, або просто кидали у воду... Чи О. Купар знаходився між першими, чи десь у плесі Тиси, це відомо, але фактом є, що він дотепер не з'явився, а то виключено, щоб не сповістив улюблену родину.

Дуже можливо, щоб його замордували солонинські терористи, бо на нього гнівалися за те, що він експонувався за грушівських робітників, щоб їх взяли на працю до солонинських копалень, де працювали майже самі мадяри і румуни. — (КУПІС).

ІНСТИТУТ ІМЕНІ М. КО-
ПЕРНИКА.

Дня 2-го липня ц. р. відбулася в берлінському університеті вчорністість переіменування астрономічно-математичного інституту цього університету на „Інститут імені Миколи Коперника“. Кульмінаційною точкою вчорністості було відкриття погруддя Коперника, причім ректор університету виголосив промову на тему німецького походження Коперника.

ПАНІ ПИЛЬНУЙТЕ ВАШЕ ЛИЦЕ, щоб воно не старілось і не шпидилось. Можете не зробити тоді, коли ви зробите самі власні доброті, якісні крім. Пилить і залучить \$1.00 за що одержите дві різні форми, опрацювані спеціалістом-косметиком.

GREGORY SENIOW
Beauty & Cosm. Spec.
14. W. Chestnut St., Chicago, Ill.

Д-Р ВОЛОД. ГАШИЦЬ
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР І ХІРУРГ
690 S. 19 ST., NEWARK, N. J.
Tel.: Essex 3-5066
Урадові години: Від 1 до 3 поноді, від 6 до 8 вечір.
В неділі згідно з умовою.

ЗАНЕДБАНИ ХРОНІЧНІ НЕДУГИ

доводять до безпотрібного терпіння. Аналіз крові, лугу „Екс“, аналіз сечі, медична екзамінація ПО НИЗЬКІЙ ЦІНІ. Запевняють удачну діагнозу. Ревматичні стани, „Гей фівер“, остеоартрит, відходова кишка, піхура, залоз і нирок лікуються модерними способами. — ПОРАДА ДАРОМ.
DR. DE RUHA
128 East 86th St., New York City.
Кожного дня від 10—2 год.
і від 4—9, У неділі від 10—2.
Особна жальня для жінок.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урадові години: рано від 10 до 12. Вечір від 6 до 8; а в неділі рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без різниці, як далеко поміжгородом. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга швидко і дешево. — Офіс:
883 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.,
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ УНДЕРТЕРКЕР
заряджує потреби по ціні так низькій, як \$150. Обслуга найкраща.
JOHN BUNCO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRAMERCY 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ
В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 185 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(101)

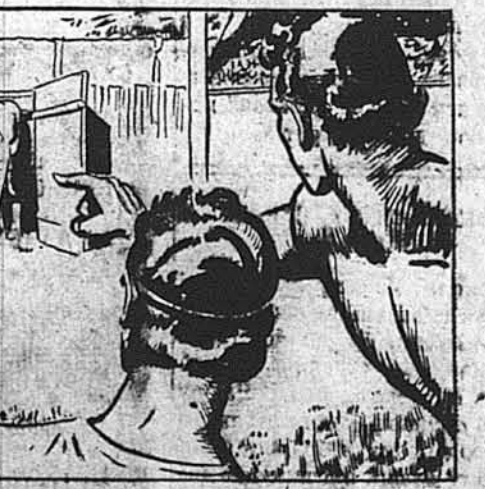
„Хай боги мають вас обох у своїй опіці“, промовив чуло офіцер до Тарзана і Вальтора, даючи їм одночасно приказ, щоб зняли місця по середині арени. Такий був розпорядок королеви Менюфрі, яка зарядила, щоб їх обох негайно знищити. Але по настроях юрби видно було, що вони обоє мають за собою симпатії.

Вальтора всі знали здавна як великого патріота, який критикував королівський режим з любови до свого міста й в ім'я покращання відносин. А Тарзана юрба полюбила за недавню його відвагу. Два наші глядачі тепер подали собі руки і попрощались. Але не на смерть. Вони ще були живі.

„Як довго ми живі, ми ще не мертві“, почав гумористично фільсофувати Тарзан. Але Вальтор відразу зрозумів ту фільсофію і запитав: „Чи може ти маєш якийсь план оборони?“ „Ні“, відповів Тарзан. „Але хто його знає, що може остання хвилина принести. На смерть треба все бути готовим, але не конче її викликати“.

„Шкода, що я не можу кинути слоном на Менюфру так, як кинув львом“, почав знову з гумором Тарзан, як вони по важно оба ступали на середину арени. „Цього слона, що має нас убити, певно не кинеш“, відповів Вальтор. „Це величезний і дуже лютий слон. Я помагав його колись ловити. Та ось його випускають“.